

Dasatinib

Vispārīgais nosaukums: dasatinib

Zāļu forma: iekšķīgi lietojama tablete

Zāļu klase: BCR-ABL tirozīnkināzes inhibitori

Kas ir dasatinibs?

Dasatinibs tiek lietots hematoloģisko slimību ārstēšanai - hroniskas mieloleikozes, kā arī akūtas limfoīdas leikozes gadījumos, ja ir atrasta pozitīva Filadelfijas hromosoma. Tāds nosaukums hromosomai dots tādēļ, ka laboratorija, kurā to 1960. gadā atklāja, atradās Filadelfijas pilsētā ASV. Filadelfijas hromosoma ir dzīves laikā radusies specifiska hromosomu anomālija, kas izraisa hronisku mieloleikozi. Tā ir apmaiņa ar daļu no gēniem jeb translokācija starp 9. hromosomu un 22. hromosomu. Šīs translokācijas rezultātā tiek apvienoti 2 gēni – Abl1 gēns no 9. hromosomas un 22. hromosomas BCR gēna fragments. Rezultātā veidojas BCR-ABL gēna produkts, kas ir tirozīnkināze ar serīna/ treonīna kināzes īpašībām, kas nes signālu šūnu augšanai. Medikamenti, kas ir BCR-ABL tirozīnkināzes inhibitori, nomāc šīs tirozīnkināzes darbību un aptur hroniskas mieloleikozes šūnu augšanu un vairošanos. Terapijas efektivitāti novērtē ar BCR-ABL gēna kvantitatīvo noteikšanu (%).

Kad lieto dasatinibu?

Hroniskas mieloleikozes (HML) ārstēšanā, parastā deva hroniskā slimības fāzē ir 100 mg vienu reizi dienā. Ja HML ir akcelerācijas vai blastu krīzes fāzē, deva ir 140 mg vienu reizi dienā. Dasatinibu lieto arī **akūtas limfoīdas leikozes (ALL)** ar pozitīvu Filadelfijas hromosomu gadījumā.

Pirms zāļu lietošanas

Pirms zāļu lietošanas izstāstiet savam ārstam par visām slimībām vai veselības problēmām, kas Jums ir. Svarīgi arī ārstu informēt par zālēm, pārtikas piedevām, ko lietojat, lai ārsts varētu izvērtēt to lietošanu kopā ar dasatinibu.

Jāpārdomā kontracepcijas jautājums. Gan seksuāli aktīviem vīriešiem, gan sievietēm reproduktīvā vecumā terapijas laikā jāizmanto efektīvas kontracepcijas metodes.

Izvērtējot attiecīgā vecuma vīriešiem dasatiniba iespējamo ietekmi uz fertilitāti, pirms terapijas uzsākšanas jāapsver spermas uzglabāšanas iespējas.

Tā kā dasatinibs var radīt sirds toksicitāti ar sirds mazspēju, perikarda izvīdumu un sirdsklauvēm/aritmijām, tad pacientiem ar riska faktoriem, iepriekšēju sirds slimību vai paaugstinātu sirds blakusparādību risku, jāpārbauda kreisā kambara darbība.

Pacientiem, kuriem ir vai var rasties QT intervāla pagarināšanās elektrokardiogrammā, dasatinibs jālieto piesardzīgi. Tie ir pacienti ar samazinātu kālija (hipokaliēmiju) vai magnija līmeni (hipomagnēmiju) asinīs, ar iedzimtu pagarināta QT intervāla sindromu, pacienti, kuri lieto antiaritmiskos līdzekļus vai citas zāles kas var izraisīt QT intervāla pagarināšanos un pacienti, kuri saņem terapiju ar antraciklīna lielu kumulatīvo devu. Pirms dasatiniba lietošanas jākorrigē hipokaliēmija vai hipomagnēmija

Pirms dasatiniba terapijas uzsākšanas pacientiem jāveic hepatīta B vīrusa infekcijas (HBV) tests. Pacientiem ar pozitīvu B hepatīta vīrusa seroloģiju (tai skaitā pacientiem ar aktīvu slimību) pirms terapijas uzsākšanas un pacientiem, kuriem terapijas laikā ir pozitīva atradne HBV infekcijas testā, jākonsultējas ar aknu slimību un B hepatīta terapijas speciālistiem

Kā lietot dasatinibu?

Lietojiet dasatinibu tieši tā, kā noteicis ārsts. Ievērojiet visus norādījumus uz receptes un izlasiet visus medikamentu lietošanas norādījumus vai instrukcijas.

Dasatinibs jālieto vienā un tajā pašā laikā, vai nu no rīta, vai vakarā.

Dasatinibu var lietot nesaistīti ar ēdienreizēm, gan ar uzturu, gan tukšā dūšā. Obligāti jāuzdzer glāze ūdens. Tableti nedrīkst sadalīt vai sakošļāt!

Jāizvairās no greipfrūtu, greipfrūtu sulas un asinszāles lietošanas. Jāizvairās arī no omeprazola un citiem protonu sūkņa inhibitoru lietošanas.

Ja deva ir izlaista, nākamā deva jālieto parastajā laikā.

Informācija par Dasatiniba devu

Hroniskas mieloleikozes (HML) hroniskā slimības fāzē parasti lieto 100 mg vienu reizi dienā. Ja HML ir akcelerācijas vai blastu krīzes fāzē, deva ir 140 mg vienu reizi dienā. Akūtas limfoīdas leikozes ar pozitīvu Filadelfijas hromosomu gadījumā dasatiniba deva ir 140 mg vienu reizi dienā.

Kas notiek, ja esmu aizmirsis devu?

Lietojiet devu, pēc iespējas ātrāk, un izdzeriet lielu glāzi ūdens. Izlaidiet aizmirsto devu, ja gandrīz pienācis laiks nākamajai devai. Nelietojiet divas devas vienlaikus.

No kā Jums vajadzētu izvairīties, lietojot dasatinibu?

Izvairieties atrasties slimu cilvēku ar saaukstēšanās pazīmēm tuvumā. Nekavējoties pastāstiet savam ārstam, ja rodas infekcijas pazīmes.

Izvairieties no aktivitātēm, kas var palielināt asiņošanas vai traumu risku. Esiet īpaši uzmanīgi, lai novērstu asiņošanu skūšanās vai zobu tīrīšanas laikā, ja Jums ir samazināts trombocītu skaits.

Dasatiniba blakusparādības

- Zems neitrofilo leikocītu skaits - drudzis, saaukstēšanās vai gripas simptomi, čūlas mutē.
- Zems trombocītu skaits - viegla zilumu rašanās, dažāda veida asiņošana, piemēram, deguna, kuņģa asiņošanas pazīmes - asiņaina vai darvai līdzīga vēdera izeja, asiņu vai kafijas biežumiem līdzīgu masu vemšana vai atklepošana.
- Samazināts hemoglobīna līmenis (anēmija) – bāla āda, nogurums, reibonis, aukstas rokas un kājas.
- Paaugstināts infekcijas risks, īpaši augšējo elpceļu infekcijas un pneimonijas. Ir ziņots par B hepatīta reaktivāciju.
- Šķidrums aizture, kas izpaužas kā virspusēja audu tūska, pleiras izsvīdums, plaušu tūska un perikarda izsvīdums. Paaugstināts risks gados vecākiem pacientiem.
- Blakusparādības no sirds puses: sastrēguma sirds mazspēja/kardiāla disfunkcija, izsvīdums perikardā, aritmija, sirdsklauves, QT intervāla pagarināšanās elektrokardiogrammā un miokarda infarkts. Kardiālās nevēlamās blakusparādības biežāk rodas pacientiem ar sirds slimības riska faktoriem vai sirds slimību anamnēzē. Pacientiem ar sirds slimības riska faktoriem (piemēram, hipertensiju, hiperlipidēmiju, cukura diabētu) vai sirds slimību anamnēzē (piemēram, iepriekšēja perkutāna koronāra intervence, dokumentēta sirds

vainagartēriju slimība) rūpīgi jākontrolē, vai nerodas sirds disfunkcijai raksturīgās pazīmes vai simptomi, piemēram, sāpes krūškurvī, elpas trūkums un pastiprināta svīšana.

- Hroniskiem B hepatīta vīrusa nēsātājiem var novērot B hepatīta reaktivāciju.
- Ādas toksicitāte. Bieži sastopami izsitumi, nieze, sausa āda un matu izkrišana.
- Bieži sastopamas muskuļu un skeleta sāpes un nogurums/nespēks.
- Rodas redzes traucējumi (tostarp neskaidra redze un samazināts redzes asums) un sausas acis.
- Var rasties troksnis ausīs.

Kuras zāles nav ieteicams lietot vienlaicīgi ar dasatinibu?

- Dasatinibu neiesaka lietot ar zālēm, kas ietekmē aknās esošo fermentu CYP3A4, kas normā piedalās dažādu zāļu un toksīnu izvadē no organisma.
- Vienlaicīga spēcīgu CYP3A4 inhibitoru lietošana nav ieteicama, jo dasatiniba koncentrācija var palielināties. Spēcīgu CYP3A4 inhibitoru piemēri: ketokonazols, itraconazols, eritromicīns, klaritromicīns, ritonavīrs, telitromicīns un greipfrūtu sula.
- Vienlaicīga CYP3A4 induktoru lietošana nav ieteicama, jo dasatiniba koncentrācija var samazināties. CYP3A4 induktoru piemēri: deksametazons, fenitoīns, karbamazepīns, fenobarbitāls, rifampicīns un asinszāle.)
- Ilgstoša vienlaicīga H2 antagonistu vai protonu sūkņa inhibitoru lietošana, visticamāk, samazinās dasatiniba koncentrāciju. Ja nepieciešams, tā vietā jāapsver antacīdu lietošana, taču antacīdu lietošana jāplāno vismaz 2 stundas pirms vai pēc dasatiniba lietošanas.

Atsauces

<https://dati.zva.gov.lv/zalu-registrs/info/18-0144> (15.07.2025.)

<https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/treatment/drugs/dasatinib> (16.07.2025.)

<https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/treatments-and-drugs/dasatinib> (17.07.2025.)

<https://www.eviq.org.au/haematology-and-bmt/leukaemias/chronic-myeloid-leukaemia/363-chronic-myeloid-leukaemia-dasatinib/patient-information> (17.07.2025.)

Materiālu sagatavoja:

Prof. Sandra Lejniece, RAKUS Hematoloģijas klīnikas vadītāja

Rita Buliņa, RAKUS Hematoloģijas klīnika, slimnieku atbalsta un izglītības māsa

Materiāls izveidots: 2025. gada 18. jūlijā.